

Miten tuottavuutta pystytään mittaamaan terveydenhuollossa?

Martti Kekomäki, th hallinnon professori (HY), emer.

- käsitelmääritys
- tuottavuus tavoitteena
- DRG - erikoissairaanhoidon tuotestandardi
- perusterveydenhuollon mittausmenetelmät
 - tulkintoja ja kritiikkiä
- tuottavuusmittausten painoarvo
- tiivistelmä

Määritelmän merkitys

tuottavuuden määritelmä *ratkaisevan tärkeä*

- vaikuttavuus vs. tuottavuus ~ litra vs. metri
- eivät toisistaan riippumattomia mutta eivät synonyymejäkään

- tuottavuus on tehokkuuden kaksosveli ja volyymin serkku
- vaikuttavuus on arvon (value) identtinen kaksonen
- on esitetty toistuvasti, että vain *vaikuttavuuden johdannaiset kelpaisivat vaihdannan välineiksi*
 - David A. Kindig (1990), Michael Porter (2005) ja Robert Wood Johnson Foundation (2008), kaikki lii(h)ottelevat ideoidessaan

Miksi tuottavuus kiinnostaa?

- O/I tai O/€ on suhdeluku, jonka seuranta on helppoa yli ajan
- sen 'ymmärtäminen' ei edellytä koulunkäyntiä, sen tulkinta sitäkin enemmän
- konkreettisilla luvuilla on helppo pelotella
- tuottavuus on sukua vaihdannan kohteille: hyvällä tuottavuudella on kiistaton markkina-arvonsa
- ***tavoitelkaamme siis kaikessa maksimaalista tuottavuutta!***

DRG- erikoissairaanhoidon tuottavuusstandardi 1.

- oma syntyhistoriansa: alkuun vain **osastohoito**
- ryhmittelijä määrittää DRG:n automaattisesti **kuuden** potilaskohtaisen muuttujan avulla
- järjestelmän **harhautus**yrityksiä
 - hoidon poliklinisointi ja hoidon pilkkominen
 - ‘creep’-ilmiö eli “vippaskoodaus”
- nykyisin **kieliperhe**, + suuri joukko murteita (Nord-DRG)
- käyttö **kirjavaa**
 - vertaiskehittämisestä laskutukseen

DRG- erikoissairaanhoidon tuottavuusstandardi 2.

- rajoittuu lähinnä aikuisten somaattiseen hoitoon
- pisteiden summa/aikayksikkö kuvaa tuottavuutta
- full-DRG osoittanut kehityspotentiaalinsa
- seurattavissa liukuvina keskiarvoina yli ajan
- *“CMI-adjusted costs of care”* on amerikkalaisen sairaalajohtajan jokapäiväinen ohjausmittari, yksi hänen tärkeimmistä *dashboard*-instrumenteistaan
 - vastaa osapuilleen DRG-pisteen tuottamiskustannusten liukuvaa keskiarvoa

DRG- erikoissairaanhoidon tuottavuusstandardi 3.

meillä käyttöä rajoittavat

- sitkeät ennakkoluulot
- heikkotasoinen kirjaaminen
- jälkeenjääneet tietotekniset ratkaisut
- sisäisen laskentatoimen kehittymättömyys,
käytännössä sen täydellinen puuttuminen

DRG- erikoissairaanhoidon tuottavuusstandardi 4.

DRG-järjestelmästä tehtävä kansallisesti
kattava; tämä edellyttää

- 1. koodauksen tavoitteellista järjestämistä
- 2. lisäyslaskentaan perustuvaa laskentatoimea
 - tähänastiset kansalliset/kansainväliset vertailut tehty ekvivalenssilaskentaan eikä lisäyslaskentaan nojaten

*mahdollisia, vaan eivät helppoja tavoitteita: tulisiko
Lääkintöhallitus perustaa uudelleen?*

Perusterveydenhuollon tuottavuus

(pohjana Aaltonen-Järviö-Luoma, VATT 49:

Terveyskeskusten tehokkuutta ja tuottavuutta selittävät tekijät, Hki 2009)

Pääasialliset tuottavuuden mittaussmenetelmät:

- monimuuttuja-analyysit
- tehokkuusrintama-analyysit (data envelopment analysis (DEA), stochastic frontier analysis (SFA))
- tuotteistetukseen perustuva mittaus (APR)

Keskeiset tulokset (VATT, 2009)

Heikentynyttä tuottavuutta selittävät vahvimmin

- henkilökunnan (lääkäreiden) suuri vaihtuvuus
- tietojärjestelmien kehittymättömyys, integraation puute
- hallintopöhö
- siirtyminen käyntien substituuutteihin (puhelin, sähköposti)
- järjestelmän heikko tavoitettavuus

heikommin

- vaikeutuva potilasaineisto, jatkotyön siirto sairaaloista
- sosiaalisten ongelmien yleistyminen
- koon poikkeaminen optimikoosta (20 - 40 000 asukasta)

Edellisen kritiikkiä

- pth ja esh: toistensa korvikkeita vai täydentäjiä?
 - lisävaloa tarjolla selvittämällä kunnan kokonaisterveysmenot
- työterveyshuolto, muu kela-rahoitteinen hoito
 - onko kevyt segmentti irronnut ja jättänyt tk-lle luun käteen?
- asumispalvelut vs. tk-vuodeosastohoito
 - saadut tulokset osittain suorastaan järjenvastaisia?

Tuotteistaminen??

- “Terveydenhuollon ammattilaisten tietyn sairauden tai tiettyjen sairauksien hoitamiseksi tekemien potilastyöhön liittyvien tehtävien kuvaaminen ja yhteen liittäminen”

Tuotteistamisen tavoitteet

- case-mix tarkastelu
- toimintakäytäntöjen kuvaaminen
- tuottavuuden ja tehokkuuden mittaaminen
- väestön palvelutarpeen arviointi
- hoitoketjujen kuvaaminen

Avohoidon potilasryhmittäyksen (APR) hyödyt

- vertaiskehittyminen (benchmarking)
 - oman toiminnan seuranta aikasarjassa
 - erojen selvittäminen
- voimavarojen kohdennus, hoitokäytäntöjen muutoksen havaitseminen
- perusta kustannuslaskennalle
- riskipotilaiden tunnistus
- hoidon ketjutus (APR + DRG = ketju)

Määrittelyjä

■ kontakti

- vo-käynti, kotikäynti, soitto, IT-yhteydenotto yms.

■ hoitoepisodi

- avoterveydenhuollon kontakteista syntyvä hoitokokonaisuus

■ hoitoketju

- saman asiakkaan tiettyyn ongelmaan kohdistuva sos-ter organisaatorajat ylittävä suunnitelmallinen ja yksilöllisesti toteutettu hoitoprosessien kokonaisuus

APR ryhmittely

- ASL, kontaktin syy
 - ambulatorinen diagnoosiluokitus
- ATL, toimintoluokitus
 - ambulatorinen toimintoluokitus
- kontaktityyppi
- kontaktiluonne
- ikä
- sukupuoli

Esh:n ja pth:n tuottavuusanalyysien vertailu

Esh:

- DRG on *de facto* standardi
 - kierto ja vippaskoodaus hallittavissa
- kenttä sisäiselle laskentatoimelle avoin
- suhde vaikuttavuuteen vaikea, ei mahdoton
 - Risto P. Roineen ryhmä, HUS

Pth:

- ei virallista standardia
 - APR olemassa, käytön laajuus?
- koodaus ja laskenta vielä lähinnä levällään
- suhde vaikuttavuuteen huomattavan heikko (Unkari vs. Suomi)

Tiivistelmä 1

- ‘tuote’ ei ole ‘hyödyn’ synonyymi
- tuote on ja pysyy vaihdannan kohteena, ei hyöty
- tuottavuus on operationaalistettavissa somaattisessa esh:ssa, yrittämällä ja yhteistyöllä myös pth:ssa
- pth:n ja esh:n komplementaarisuuteen kiinnitettävä enemmän huomiota:
 - episodit ja hoitoketjut kunniaan!
- tuotteistettua tuottavuutta kannattaa seurata, mutta pääfokuksen tulee olla toiminnan terveystuloksissa

Tiivistelmä 2

- palveluintegraatio (= valmisteilla oleva terveydenhuoltolaki) mullistaa kuvion
 - monikanavaisuuden purkamiseen nyt erityistä huomiota: lain valmistelun jatkaminen nykypremissiin yhä vaikeammin perusteltavissa